महाराष्ट्र शासन

क्रीडा व युवकसेवा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

जिल्हा क्रीडा अधिकारी कार्यालय, जळगांव द्वारा राबविण्यात येणा-या

विविध क्रीडा विकास योजना

जिल्हास्तर क्रीडा विकास योजना

1. **व्यायामशाळा विकास अनुदान (जिल्हास्तर योजना)**

पारंपारिक खेळ व क्रीडा विषयक बाबींचे जतन व्यायामशाळा व तालमी यांच्या माध्यमाव्दारे होत असून, युवकांची शारीरिक सदृढता वाढविणे हे उदिद्ष्ट साध्य करण्यासाठी स्वायत्त संस्था अतिशय महत्वाची कामगिरी बजावत आहेत.

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्र.क्रीडाधो-संकीर्ण/प्र.क्र.49/क्रीयुसे-1, दिनांक 08 जानेवारी 2019 अन्वये, शासकीय शाळा, स्थानिक स्वराज्य संस्था, मान्यताप्राप्त शैक्षणिक संस्था, शासकीय आश्रमशाळा, शासकीय विभाग इत्यादी यानां नविन व्यायामशाळा बांधकाम किंवा दुरुस्ती, नूतनीकरण आणि आधुनिक व्यायाम साहित्य पुरवठा तसेच खुली व्यायामशाळा उभारण्यासाठी अंदाजपत्रकाएवढी किंवा जास्तीत जास्त रु.सात लाख (7.00 लक्ष) यापैकी कमी असेल इतके अनुदान देण्यात येते.

2. **क्रीडांगण विकास अनुदान (जिल्हास्तर योजना)**

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्र.क्रीडाधो-3113/प्र.क्र.48/क्रीयुसे-1, दिनांक 07-9-2019अन्वये, ग्रामीण व नागरी व त्याचप्रमाणे आदिवासी भागात विविध खेळांची सुयोग्य क्रीडांगणे निर्माण करण्यासाठी अंदाजपत्रकीय रक्कम किंवा जास्तीत जास्त **7.00लाख** यापैकी कमी असेल इतके अनुदान दिले जाते. आदिवासी विभागामार्फत चालविल्या जाणा-या शासकीय आश्रमशाळांना 100 टक्के अनुदान परंतु कमाल रु.7.00 लाख इतके देण्यात येते. हे अनुदान राज्यातील खाजगी शैक्षणिक संस्थेद्वारा चालविण्यात येणा-या माध्यमिक शाळा, कनिष्ठ महाविद्यालये तसेच शासकीय शाळा, स्थानिक स्वराज्य संस्था, मान्यताप्राप्त शैक्षणिक संस्था, शासकीय आश्रमशाळा, शासकीय विभाग विविध खेळांच्या विकासासाठी आदिवासी मुलांमुलींकरिता शासनामार्फत कार्यरत आश्रमशाळांना देण्यात येते.

3. **समाजसेवा शिबीर भरविणे (जिल्हास्तर योजना)**

राज्यातील 15 ते 35 वयोगटातील विद्यार्थी व विद्यार्थीतर युवकांना शारीरिक श्रमाची कल्पना यावी यासाठी समाजसेवा शिबिराचे आयोजन करण्यात येते. याअंतर्गत युवकांचे शारीरिक श्रम व कठीण परिश्रम यांचे महत्व पटेल असे रचनात्मक कार्यक्रम आयोजित करणे. युवकांच्या समस्येबाबत चर्चा घडवून आणणे. शिबिरात प्रत्येक दिवशी सकाळी शारीरिक कवायती व सायंकाळी खेळांचे सांस्कृतीक कार्यक्रमाचे आयोजन

करणे इ. कार्यक्रम अंतर्भुत आहेत. या योजनेअंतर्गत युवक कल्याण क्षेत्रात कार्यरत असणा-या पंजीबध्दसंस्थानां त्यास्तीत ज्यास्त रु.25,000/- पर्यंत अनुदान देण्यात येते.

4. **ग्रामीण व शहरी युवक मंडळ आर्थिक सहाय्य (जिल्हास्तर योजना)**

ग्रामीण तसेच शहरी भागातील 15 ते 35 वर्षे वयोगटातील युवकांसाठी समाजसेवा शिबिर, युवा नेतृत्व प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन, अस्पृश्यता विरोधी मोहिम. आरोग्य तपासणी, नेत्र तपासणी, प्रथमोपचार, स्वयंरोजगार कार्यक्रम, जिल्हा व तालुका पातळीवर युवक महोत्सवाचे आयोजन. युवक पत्रिका प्रकाशित करणे. युवकांच्या समस्येवर चर्चासत्र, वाद-विवाद स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा, काव्य गायन स्पर्धा, ग्रामीण विकास कार्यक्रम उदा.वृक्षारोपण, स्वच्छता मोहिम, आरोग्य व स्वच्छता विषयक शिबीरे. बेरोजगार युवकांसाठी कार्य केंद्र स्थापन करणे. सांस्कृतिक कार्यक्रम उदा.नाटय, नृत्य, संगीत इ. बाबत स्पर्धा, युवक आदान प्रदान कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी स्वयंसेवी संस्थांना एक किंवा अनेक कार्यक्रम राबविण्यासाठी एका आर्थिक वर्षात ज्यास्तीत ज्यास्त रु. 25,000/- इतके आर्थिक सहाय्य मंजूर करण्यात येते.

स्थानिक क्रीडा विकासा करीता मा. आमदार निधी

- मान्यता प्राप्त जिल्हास्तर ते आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धा आयोजनाकरीता रू 5.00 लक्ष ते 15 लक्षा पर्यंत आर्थिक सहाय्य.
- स्थानिक स्वराज संस्थे च्या व्यायामशाळा बांधकाम व साहित्या करता रू. 10.00 लक्ष पर्यंत आर्थिक सहाय्य.
- मान्यता प्राप्त आंतरराष्ट्रीय खेळाडूस क्रीडा साहित्या करता रू. 1.00 पर्यंतचे आर्थिक सहाय्य.
- नोंदणीकृत क्रीडा मंडळाला क्रीडा साहित्याकरीता रू.5.00 लक्ष पर्यंतचे आर्थिक सहाय्य.

स्थानिक क्रीडा विकासा करीता मा. खासदार निधी

- Buildings for Sports Activities. (Multi Gym)
- Financial Assistance for fixed (immovable) Sports Equipments
- Multi Gym Equipments
- Constructions of Play fields at Village/Block Level.

राज्यस्तर क्रीडा विकास योजना

1. **क्रीडा संकुल बांधकाम योजना**

महाराष्ट्र राज्याच्या क्रीडा धोरणाअंतर्गत प्रत्येक विभाग, जिल्हा व तालुक्याच्या ठिकाणी क्रीडा संकुल उभारण्याची सुधारीत योजना शासन निर्णय, सामाजिक न्याय,सांस्कतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्र.राक्रीधो-2003/प्र.क्र.11/क्रीयुसे-1, दि.26 मार्च,2003 अन्वये कार्यान्वित करण्यैंत आलेली आहे. शासनाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो-2009/(प्र.क्र.25/09)/क्रीयुसे-1 दि.21 मार्च, 2009 अन्वये विभागीय क्रीडा संकुलासाठी रु.2400.00लक्ष , जिल्हा क्रीडा संकुलासाठी रु.800.00लक्ष व तालुका क्रीडा संकुलासाठी रु.100.00लक्ष इतके अनुदान वितरीत करण्यात आले आहे.

नुकतेच शासनाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो-2019/प्र.क्र.92/क्रीयुसे-1, दि.23 मार्च 2022 नुसार क्रीडा संकुलांच्या निधीच्या मर्यादेत पुढील प्रमाणे वाढ केली आहे. विभागीय क्रीडा संकुलासाठी रु.5000.00लक्ष , जिल्हा क्रीडा संकुलासाठी रु.2500.00लक्ष व तालुका क्रीडा संकुलासाठी रु.500.00लक्ष इतके अनुदान वाढ केली.

अ) विभागीय क्रीडा संकुल :- (अनुदान मर्यादा रू.5000.00 लाख)

विभागीय क्रीडा संकुलामध्ये 10 लेनच्या सिंथेटिक ट्रॅकसह खुले प्रेक्षागृह, बंदिस्त जलतरण तलाव, बंदिस्त (वातानुकूलित) प्रेक्षागृह, ॲस्ट्रोटर्फ हॉकी मैदान व विविध खेळांची क्रीडांगणे, मुला मुलींची वसतिगृहे, पाणीपुरवठा/ड्रेनेज/विद्युतिकरण/अंतर्गत रस्ते/संरक्षक भिंत इत्यादी बाबींचा समावेश असून आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे क्रीडा साहित्य खरेदीचाही समावेश आहे.

नुकतेच शासनाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो-2019/प्र.क्र.92/क्रीयुसे-1, दि.23 मार्च 2022 नुसार क्रीडा संकुलांच्या निधीच्या मर्यादेत पुढील प्रमाणे वाढ केली आहे. विभागीय क्रीडा संकुलासाठी रु.5000.00लक्ष निधी मर्यादेत वाढ करण्यात आलेली आहे.

ब) जिल्हा क्रीडा संकुल :- (अनुदान मर्यादा रू.2500.00 लाख)

प्रत्येक जिल्हयाच्या ठिकाणी जिल्हा क्रीडा संकुल उभारण्याचे प्रस्तावित आहे. जिल्हा क्रीडा संकुलामध्ये 400 मी. ट्रॅकसह खुले प्रेक्षागृह, विविध खेळांची मैदाने, मल्टिजिम, वेटलिंफटींग, फिजिकल एक्झरसाईज हॉल, फिटनेस सेंन्टर, जलतरण तलाव, इनडोअर हॉल, मुला मुलींची वसतिगृहे, पाणीपुरवठा/ड्रेनेज/विद्युतिकरण/अंतर्गत रस्ते/संरक्षक भिंत इत्यादी बाबींचा समावेश असून क्रीडा साहित्य खरेदीचाही समावेश आहे.

नुकतेच शासनाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो-2019/प्र.क्र.92/क्रीयुसे-1, दि.23 मार्च 2022 नुसार क्रीडा संकुलांच्या निधीच्या मर्यादेत पुढील प्रमाणे वाढ केली आहे. जिल्हा क्रीडा संकुलासाठी रु.2500.00लक्ष इतके अनुदान वाढ केली.

क) तालुका क्रीडा संकुल :- (अनुदान मर्यादा रू.5.00 कोटी)

तालुक्याच्या ठिकाणी तालुका क्रीडा संकुल उभारण्याचे प्रस्तावित आहे. तालुका क्रीडा संकुलामध्ये 400 मी. धावनपथ, इनडोअर गेम हॉल, खो-खो, हॉलीबॉल, कबड्डीची प्रत्येकी दोन मैदाने, बास्केटबॉल कोर्ट/ लॉन टेनिस वा अन्य सुविधा /शूटींग रेंज पाणीपुरवठा/ड्रेनेज/विद्युतिकरण/अंतर्गत रस्ते/संरक्षक भिंत इत्यादी बाबींचा समावेश असून क्रीडा साहित्य खरेदीचाही समावेश आहे.

नुकतेच शासनाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो-2019/प्र.क्र.92/क्रीयुसे-1, दि.23 मार्च 2022 नुसार क्रीडा संकुलांच्या निधीच्या मर्यादेत पुढील प्रमाणे वाढ केली आहे. तालुका क्रीडा संकुलासाठी रु.500.00लक्ष इतके अनुदान वाढ केली.

2. **स्वयंसिध्दा महिला स्वसंरक्षण प्रशिक्षण कार्यक्रम.**

शहरी भागातील अस्थिर व असुरक्षित जीवनमान लक्षात घेता प्रत्येक महिलेला आपल्या स्वत:च्या संरक्षणासाठी निर्भय,सक्षम,स्वयंसिध्द बनविणे तसेच वंसरक्षणाबाबतची भिती महिलांच्या मनातून घालवून त्यांच्यामध्ये आत्मविश्वास निर्माण करणे व निर्भय मानसिकता निर्माण करणे हाच या योजनेचा मुख्य उद्देश आहे. खेळाद्वारे सर्वासांठी सुदढता या कार्यक्रमांतर्गत सर्व नागरिकांच्या सुदढतेबरोबरच स्वसरंक्षण ही एक काळाची गरज बनली आहे. सन 2003 पासून शासनाच्या क्रीडा विभागामार्फ़त महिलांसाठी स्वसंरक्षणाची निर्भय योजना राबविण्यात येत आहे.

आजच्या काळात व्यवसायासाठी,नोकरीसाठी,शिक्षणसाठी घरातुन बाहेर पडणा-या महिलांना स्वयंसिध्द बनविणे ही सामाजिक बांधिलकी समोर ठेवुन शासनाने या योजनेची आखणी केली आहे. सर्व महिलांना आत्मविश्वासपुर्ण स्वसंरक्षणाचे प्रशिक्षण देणे हे जरुरीचे झाले आहे.या करिता शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार ज्युदो / तायक्वांदो खेळातील तज्ञ व्यक्तींशी विचारविनिमय करुन तयार केलेल्या अभ्यासक्रमानुसार महिला वर्गाला स्वंरक्षणाचे डावपेच (ज्युदो,तायक्वादो,मार्शलआर्ट,लाठी काठी,) शारीरिक तंदुरूस्तीचे व्यायाम प्रकार,योगासन,हास्यउपचार पध्दती,स्वयंरोजगार इत्यादीचे प्रशिक्षण दिले जाते. तसेच स्त्रियांच्या सर्वांगिण विकासासाठी शरीररचना स्नायु दुखापती,खेळाडूचे मानसिक व शारीरिक पुनवर्सन,महिलांचे आरोग्य आहार मार्गदर्शन,व्यक्तिमत्व विकास,व्यवसाय मार्गदर्शन, स्वंयरोजगार, आणि करिअर मार्गदर्शन,होम मॅनेजमेंट,फायरब्रिगेंड ट्रेनिंग-संकल्पना,प्रात्यक्षिके ,ट्रॅफिक-नियम-माहिती -प्रात्यक्षिके महिलांच्या समस्या व निराकरण व महिला विषयक कायदयातील तरतूदी इ.विषयावर तज्ञामार्फत व्याख्यान दिले जाते.

3. **महाराष्ट्र राज्य क्रीडा परिषदे मार्फत क्रीडा संस्थांना आर्थिक सहाय्य**

महाराष्ट्र राज्यात क्रीडा व खेळांच्या विकासासाठी कार्यरत असलेल्या एकविध खेळाच्या जिल्हा व राज्य संघटना, क्रीडा संस्था, क्रीडा मंडळे तसेच इतर कार्यक्रमाबरोबर क्रीडा विकासाचे कार्य करणा-या संस्थांना महाराष्ट्र राज्य क्रीडा परिषदेच्या निधीतून आर्थिक सहाय्य देण्यात येते.

शासनाने मान्यता दिलेल्या खेळांच्या जिल्हा, राज्य संघटनांना तसेच क्रीडा संस्थांना खालील बाबींकरिता अनुदान देण्यात येते.

बाब	**राज्य संघटना**	**जिल्हा संघटना**	**स्थानिक संघटना**
निर्वाह अनुदान.	प्रति जिल्हा रु.1000/- किंवा गत वर्षातील खर्चाच्या 50 टक्के	कमाल रु.5000/- किंवा गत वर्षातील खर्चाच्या 50 टक्के	कमाल रु.500/- किंवा गत वर्षातील खर्चाच्या 50 टक्के
क्रीडा साहित्य खरेदीसाठी अनुदान.	रु.5000/-	रु.5000/-	र.2000/-
अधिकृत राज्य स्पर्धांच्या आयोजनासाठी अनुदान.	कमाल रु.100000/- किंवा गत वर्षातील खर्चाच्या 50 टक्के	कमाल रु.50000/-	--
अधिकृत राष्ट्रीय/ आंतरराष्ट्रीय स्पर्धांच्या आयोजनासाठी अनुदान.	कमाल रु.200000/- किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या 50 टक्के	कमाल रु.100000/-	--

सदर महाराष्ट्र राज्य क्रीडा परिषद योजने मध्ये शासना कडे बदल प्रस्तावित करण्यात आलेला आहे.

4. आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे खेळाडू निर्माण करण्याकरीता अनुदान

क्रीडापीठाची संकल्पनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीअंतर्गत आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे खेळाडू तयार करण्यासाठी सहाय्यक अनुदान उपलब्ध करुन देणे. महाराष्ट्र राज्याच्या क्रीडा धोरणामुळे क्रीडा क्षेत्राला चालना मिळालेली आहे. खेळाडूंच्या कामगिरीत वाढ करण्यासाठी अत्याधुनिक साहित्य, आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या मार्गदर्शकाकडून मार्गदर्शन मिळाल्यास त्यांच्या कामगिरीमध्ये वाढ होऊन आंतरराष्ट्रीय स्तरावर महाराष्ट्राचा नावलौकिक वाढण्याच्या उद्देशाने शासनाने शासन निर्णय क्र. राक्रीधो -3113/प्रक्र.29/क्रीयुसे-3, दि.28.4.2014 नुसार योजनेस मान्यता प्रदान केली आहे. खालील बाबीवर रु.5.00 लक्ष मर्यादेत अर्थसहाय्य देण्यात येते.

1.क्रीडा साहित्य आयात करणे. 2. क्रीडा गणवेश आयात करणे. 3. क्रीडा प्रशिक्षणासाठी देशांतर्गत व देशाबाहेरील प्रवास, निवास, भोजन इ. 4. प्रशिक्षण कार्यक्रम शुल्क, 5 .चित्रफीत, पुस्तके इ. बाबींवरील खर्च अनुज्ञेय आहे.

5. क्रीडा प्रबोधिनी

राज्यातून जास्तीत जास्त आंतरराष्ट्रीय किर्तीचे खेळाडू तयार व्हावेत यासाठी नेमलेल्या उच्चस्तरीय तज्ञ समितीच्या शिफारशीनुसार राज्यातील खेळ परंपरा, उपलब्ध क्रीडा सुविधा व अंत:सामर्थ्य यांचा सारासर विचार करून राज्यात पुणे, कोल्हापूर, नाशिक, ठाणे, अमरावती, नागपूर, गडचिरोली, अकोला, औरंगाबाद, प्रवरानगर (जि.अहमदनगर), सांगली अशा 11 ठिकाणी क्रीडा प्रबोधिनी व या सर्व प्रबोधिनींवर देखरेख

ठेवणारी तसेच उच्चतम दर्जाचे क्रीडा प्रशिक्षण देणारी एक मध्यवर्ती क्रीडा संस्था शिवछत्रपती क्रीडानगरी, पुणे येथे कार्यरत आहे. क्रीडा प्रबोधिनी प्रवेशाकरीता शिक्षण संचालनालय व क्रीडा व युवकसेवा संचालनालय यांच्या संयुक्त विदयमाने शाळास्तरावर, तालुकास्तरावर व जिल्हास्तरावर संबंधित जिल्हयातील जिल्हा क्रीडा अधिकारी कार्यालय, शिक्षणाधिकारी कार्यालय, तालुका क्रीडा अधिकारी कार्यालय व गटशिक्षणाधिकारी कार्यालय यांचे मार्फत व राज्य पातळीवर शिवछत्रपती क्रीडापिठामार्फत महाराष्ट्रातील 8 ते 14 वयोगटातील मुला-मुलीं साठी क्रीडा नैपुण्य चाचण्यांचे आयोजन करुन पात्र मुला-मुलींच्या वैदयकीस तपासणी अहवालानुसार प्रशिक्ष्णार्थींची अंतिम प्रवेशासाठी निवड करण्यात येते. अशा खेळाडूंना संबंधित खेळाचे विशेष प्रशिक्षणासह निवास, भोजन व शालेय शिक्षणाची सुविधा शासनाच्या संपूर्ण खर्चाने उपलब्ध करुन दिली जात आहे.

6. **क्रीडा महोत्सव.**

क्रीडा आणि युवक सेवा संचालनालयामार्फत तालुका, जिल्हा, विभागीय आणि राज्य स्तरावर शालेय, ग्रामीण, महिला, क्रीडा स्पर्धा याशिवाय सुब्रतो मुखर्जी फुटबॉल, ज्युनिअर व सब ज्युनिअर नेहरु हॉकी इ. स्पर्धांचे आयोजन प्रतिवर्षी करण्यात येते. राज्यस्तरीय स्पर्धांचे आयोजन संचालनालयाव्दारा संबंधित जिल्हयांच्या जिल्हा क्रीडा परिषदेच्या सहकार्याने करण्यात येते. वरील सर्व स्पर्धांतील सर्व खेळाडूंचा निवास, प्रवास, भोजन खर्च तसेच पंच, निवड समिती सदस्य यांचा प्रवास व दैनंदिन भत्ते व स्पर्धा आयोजन खर्च या योजनेअंतर्गत करण्यात येतो. राज्यस्तरीय स्पर्धेतून संबंधित खेळाच्या प्रातिनिधीक संघासाठी खेळाडूंची निवड करुन राष्ट्रीय स्पर्धेकरिता शासनामार्फत संघ पाठविण्यात येतो.

सद्य स्थीती मध्ये खेलो इन्डिया या योजनेंतर्गत खेलो इन्डिया गेम्स, खेलो इन्डिया युथ गेम्स अशा स्पर्धांचे आयोजन केंद्र शासनाच्या साई मार्फत केले जाते, या स्पर्धांमध्ये क्रीडा व युवकसेवा संचालनालया मार्फत संघ आणि खेळाडू सहभागी केले जातात.

7. **शिवछत्रपती राज्य क्रीडा पुरस्कार.**

राज्याच्या क्रीडा क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणा-या व्यक्ति तसेच खेळाडू यांचा यथोचित गौरव करण्यासाठी खालील क्रीडा पुरस्कार शासनातर्फे प्रदान करण्यात येतात.

1) शिवछत्रपती राज्य क्रीडा जीवन गौरव पुरस्कार 2) क्रीडा मार्गदर्शकांसाठी उत्कृष्ट क्रीडा मार्गदर्शक पुरस्कार

3) शिवछत्रपती राज्य क्रीडा पुरस्कार (खेळाडू/संघटक कार्यकर्ते) 4) राज्य साहसी क्रीडा पुरस्कार

5) एकलव्य राज्य क्रीडा पुरस्कार

6) संघटक / कार्यकर्ते यांस जिजामाता राज्य क्रीडा पुरस्कार 7) जिल्हा क्रीडा पुरस्कार

8. राज्य क्रीडा विकास निधी स्थापना :

क्रीडा संस्कृतीची जोपासना व संवर्धन राज्यामध्ये परिणामकारक रित्या करण्याच्या दृष्टीने व राज्यात क्रीडा सुविधा निर्माण करणे, दर्जेदार खेळाडूंना परदेशी क्रीडा मार्गदर्शकाची सेवा उपलब्ध करुन देणे नावाजलेल्या खेळाडूंना अर्थसहाय्य करणे, काही गुणवान खेळाडू व संघ दत्तक घेऊन त्यांच्याव्दारे राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय विजेते खेळाडू घडविणे व क्रीडा विकासामध्ये शासकीय संस्था, निमशासकीय संस्था, औद्योगिक व वाणिज्यीक प्रतिष्ठाणे, स्वयंसेवी संस्था यांचा सहभाग करणे.

9. राष्ट्रीय व आतंरराष्ट्रीय स्तरावर अतुलनीय कामगिरी केलेल्या वयोवृध्द खेळाडूनां मानधन.

राज्याचे नाव राष्ट्रीय/आंतरराष्ट्रीय स्तरावर उज्वल केलेल्या खेळाडूंना वृध्दापकाळात सन्मानाने जीवन जगता यावे या करीता मानधनात वाढ करण्याचा महत्वपूर्ण निर्णय शासनाने घेतलेला आहे. सुधारीत मानधन 1 एप्रिल 2010 पासुन देण्याचा निर्णय शासनाने घेतलेला आहे. महाराष्ट्र केसरी हा किताब प्राप्त करणा-या कुस्तीगीराचा समावेश वयोवृध्द खेळाडूच्या मानधन योजनेत करण्याचा महत्वपुर्ण निर्णय दि. 6 मार्च 2010 रोजी शासनाने घेतलेला आहे.

21 डिसेंबर 2012 च्या शासन निर्णयानुसार खालील प्रमाणे मानधनात वाढ करण्यात आलेली आहे.

स्पर्धेचा स्तर	**प्रचलित मानधन**	**सुधारित मानधन**
राष्ट्रीय स्तर वयोवृध्द खेळाडू	रु. 1500/-	रु. 2,500/-
आंतरराष्ट्रीय स्तर वयोवृध्द खेळाडू (ऑलिम्पिक/जागतीक कुस्ती स्पर्धा) (आशियाई/एशीयन/राष्ट्रकुला)	 रु. 3000/- रु. 3000/-	 रु. 6,000/- रु. 4,000/-
हिंदकेसरी, रुस्तमे-हिंद, महान भार केसरी, भारत केसरी, महाराष्ट्र केसरी किताबप्राप्त कुस्तीगीर	रु. 4,000/-	रु. 6,000/-

10. कुस्ती कला विकासासाठी आर्थिक मदत.

राज्यात कुस्ती कलेच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाराष्ट्र राज्य कुस्तीगीर परिषद यांचेव्दारा उदयोन्मुख हौशी कुस्तीगीरांसाठी सामने व शिबीरे भरविली जातात. वार्षिक अधिवेशनांत गादी व माती विभागात विविध गटांखाली कुस्त्यांच्या चढाओढी होऊन प्रत्येक वजन गटातील प्रथम तीन क्रमांकाच्या कुस्तीगिरानां पुढील प्रमाणे दरमहा मानधन देण्यात येते.

1. **वरिष्ठ गट (फ्रीस्टाईल) गादी विभागातील प्राविण्यप्राप्त कुस्तीगीरांना वजन गट 57 कि ते 125 कि असे दहा वजनगटात खालील प्रमाणे मानधन दिले जाते.**

वजनगट	**प्रथम**	**व्दितीय**	**तृतीय**	**तृतीय**
57 ते 125 असे एकुण 10 गट	60000	55000	50000	50000

(कुस्ती खेळात दोन खेळाडुंना तृतीय क्रमांक दिला जातो)

2. **वरिष्ठ गट (फ्रीस्टाईल) माती विभागातील प्राविण्यप्राप्त कुस्तीगीरांना वजन गट 57 कि ते 125 कि असे दहा वजनगटात खालील प्रमाणे मानधन दिले जाते.**

वजनगट	**प्रथम**	**व्दितीय**	**तृतीय**	**तृतीय**
57 ते 125 असे एकुण 10 गट	60000	55000	50000	50000

3. **उदयोन्मुख (कुमार गट) प्राविण्यप्राप्त कुस्तीगीरांना वजन गट 45 कि ते 110 कि असे दहा वजनगटात खालील प्रमाणे मानधन दिले जाते.**

वजनगट	**प्रथम**	**व्दितीय**	**तृतीय**	**तृतीय**
45 ते 110 असे एकुण 10 गट	50000	36000	24000	24000

4. **ग्रिको रोमन वरिष्ठ गटात प्राविण्यप्राप्त कुस्तीगीरांना वजन गट 55 कि ते 130 कि असे दहा वजनगटात खालील प्रमाणे मानधन दिले जाते.**

वजनगट	**प्रथम**	**व्दितीय**	**तृतीय**	**तृतीय**
55 ते 130 असे एकुण 10 गट	60000	50000	36000	36000

5. **प्राविण्यप्राप्त महिला कुस्तीगीरांना वजन गट 50 कि ते 76 कि असे दहा वजनगटात खालील प्रमाणे मानधन दिले जाते.**

वजनगट	**प्रथम**	**व्दितीय**	**तृतीय**	**तृतीय**
50 ते 76 असे एकुण 10 गट	60000	50000	36000	36000

11. **अद्ययावत व्यायामशाळा विकास व कुस्ती, ज्युदो, कराटे जिम्नॅस्टिक्स, ऍ़थलेटिक्स, वेटलिफिटंग, स्विमींग खेळांचे अद्ययावत साहित्य अनुदान**

राज्यातील व्यायामशाळांचा विकास घडवून राज्यातील युवकांच्या शारीरिक क्षमतेचा विकास करण्याकरिता शासनामार्फत क्रीडा संस्था, व्यायामशाळा, शैक्षणिक संस्थांना जास्तीत जास्त रु.1,00,000/- व शासकीय अनुदानाच्या 25 टक्के रक्कम संस्थेचा हिस्सा अशा एकूण रक्कमेचे आधुनिक व्यायाम साहित्य याशिवाय जिम्नॅस्टिक , ॲथलेटिक्स, वेटलिफिटंग, व स्विमींग या खेळाचे साहित्य शासनातर्फे पुरविण्यांत येते.

शासकीय अनुदानातून व्यायाम साहित्याची मागणी करण्यासाठी नोंदणीकृत संस्थेकडे स्वत:च्या मालकीच्या अथवा दीर्घ मुदतीच्या कराराच्या जागेवर किमान 500 चौ. फूट व बांधकाम नियमानुसार उंचीची इमारत आवश्यक आहे. तथापि जिम्नॅस्टिक, ॲथलेटिक्स, वेटलिफिटंग व जलतरण खेळाचे अद्ययावत साहित्यासाठी संबंधित संस्थेकडे इमारतीची आवश्यकता नाही तथापि, त्या त्या खेळाच्या सुविधा असणे आवश्यक आहे.

12. **क्रीडा नैपुण्य शिष्यवृत्ती**

राज्यात तालुका ते राष्ट्रीय स्तरावर भारतीय खेल महासंघ तसेच भारतीय क्रीडा प्राधिक्ररणाच्या शालेय, महिला, ग्रामीण(पायका) क्रीडा स्पर्धाचे आयोजन क्रीडा व युवक सेवा संचालनालयामार्फत प्रतिवर्षी करण्यात येते. महाराष्ट्र राज्य हे गत पाच वर्षापासून शालेय क्रीडा स्पर्धेत पदक तालिकेत अग्रस्थानावर आहे.

राज्यातील खेळाडू करीत असलेल्या क्रीडा कामगिरिची दखल घेउन खालील प्रमाणे शिष्यवृत्तीत वाढ करण्याचा तसेच आंतरराष्ट्रीय शालेय स्पर्धेत प्राविण्य संपादन व सहभाग घेणा-या खेळाडूंना मानधन देण्याचा

महत्वपुर्ण निर्णय शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग,शासन निर्णय क्र.अताप्र-1008/ (प्र.क्र.428/08)/क्रीयुसे-2,दि.22 मार्च 2010 अन्वये घेतला आहे.

प्राविण्य	**प्रचलित शिष्यवृत्ती रक्कम**	**सुधारीत शिष्यवृत्ती रक्कम**	**आंतरराष्ट्रीय शालेय क्रीडा स्पर्धा प्रचलित शिष्यवृत्ती रक्कम**	**आंतरराष्ट्रीय शालेय क्रीडा स्पर्धा वार्षीक शिष्यवृत्ती रक्कम**
प्रथम क्रमांक	9,000/-	11,250/-	24,000/-	30,000/-
द्वितीय क्रमांक	7,200/-	8,950/-	18,000/-	22,500/-
तृतीय क्रमांक	5,400/-	6,750/-	12,000/-	15,000/-
सहभाग	3,000/-	3,750/-	9,000/-	11,250/-

13.**<u>जिल्हा क्रीडा प्रशिक्षण केंद्राची स्थापना.</u>**

राज्यातील प्रत्येक जिल्हयांत जिल्हा क्रीडा प्रशिक्षण केंद्राची स्थापना करुन या केंद्राचे ठिकाणी क्रीडा प्रशिक्षणाच्या अदयावत सुविधा उपलब्ध करुन घेऊन या सुविधांच्या माध्यमातून जिल्हयातील खेळाडूनां नियमित स्वरुपात क्रीडा प्रशिक्षण देण्यात येईल.

राज्यातील ज्या जिल्हयात जिल्हा क्रीडा प्रशिक्षण केद्र स्थापन होण्यास शासनाची मान्यता प्राप्त झाली आहे असे केद्र अनुदानास पात्र समजण्यात येईल. मान्यता प्राप्त जिल्हा क्रीडा प्रशिक्षण केंद्राने आवश्यक त्या कागदपत्रांसह संबंधित जिल्हा क्रीडा अधिकारी तथा सदस्य सचिव जिल्हा क्रीडा परिषद यांचे कडे अर्ज सादर करावा त्यानीं सदर अर्ज आयुक्त क्रीडा व युवकसेवा महाराष्ट्र राज्य पुणे यांचेकडे मंजूरीसाठी सादर करावा.

जिल्हा क्रीडा प्रशिक्षण केंद्रास क्रीडा साहित्य व क्रीडा प्रशिक्षण उपकरणे, खेळाडूनां ट्रॅकसूट व गणवेश,अंशकलीन मैदान सेवकाचे मानधन, क्रीडा विषयक वाड:मय, सी.डी.पुस्तके, नियतकालीके, मासिके इ.कार्यालयीन/सादील खर्च, प्रशिक्षकाचां प्रवास खर्च, क्रीडांगण देखभाल व दुरुस्ती,चर्चासत्र/परिसवाद/उजळणी वर्ग(वर्षातून किमान दोन वेळा) समुपदेशन, प्रशिक्षण केंद्राच्या प्रसिध्दीसाठी ब्रोशर तयार करणे, प्लेक्स बोर्ड, पोस्टर्स, स्थानिक वृत्तपत्र/केबल वाहिनी व प्रशिक्षण शिबीर इ. करिता दरवर्षी प्रति जिल्हा रु.14,48,500/- इतके अनुदान देण्यात येईल.

14.**<u>क्रीडा गुण सवलत:-</u>**

इयत्ता 10 वी व इयत्ता 12 वी परिक्षेस बसलेल्या व मान्यताप्राप्त राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्पर्धेत सहभागी होणा-या खेळाडूंना यापुर्वी अंतिम परिक्षेत नापास झाल्यास सवलतीचे 25 गुण फक्त उतीर्ण होण्याकरीताच देण्यात येत होते.

तथापी शासनाने दि.21 एप्रील 2015 च्या सुधारीत शासन निर्णयानुसार फक्त अनुतिर्ण खेळाडूंना देण्यात येणारे सवलत गुणाची तरतुद बंद करुन इयत्ता 9 वी ते 12 च्या परिक्षेस बसलेल्या खेळाडूंना खालीलप्रमाणे सुधारीत सवलत देणेचा शासनाणे निर्णय घेतला आहे.

1.क्रीडा विभागाद्वारा आयोजीत राष्ट्रीय स्पर्धा प्राविण्य - 25 गुण

2.क्रीडा विभागाद्वारा आयोजीत राष्ट्रीय स्पर्धा सहभाग व राज्यस्तरीय स्पर्धेत प्राविण्य - 20 गुण

3.क्रीडा विभागाद्वारा आयोजीत राज्यस्तरीय स्पर्धा सहभाग – 15 गुण

4.अधिकत संघटनेच्या आंतरराष्ट्रीय स्पर्धेत सहभाग व राष्ट्रीय स्पर्धेत प्राविण्य – 25 गुण

5.अधिकत संघटनेच्या राष्ट्रीय स्पर्धेत सहभाग व राज्य स्पर्धेत प्राविण्य – 20 गुण

6.अधिकत संघटनेच्या राज्य स्पर्धेत सहभाग – 15 गुण

7.इयत्ता 1 ली 8 च्या विदयार्थ्यांना शारिरीक शिक्षण परिक्षेत जिल्हा,विभाग,राज्य व राष्ट्रीय स्पर्धेत प्राविण्य मिळाल्यास सदर खेळाडूस अनुक्रमे 25,50,75,100 गुण देण्याची सवलत देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

15.<u>पुरस्कार विजेते खेळाडू व कुस्तीगीर यांना सदनिका मिळणेबाबत.</u>

प्रचलित नियमानुसार रुस्तम ए हिंद,महान भारत केसरी,हिंदकेसरी किताब पटकाविणा-या कुस्तीगीर यांना मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचे स्वेच्छाधिकारामधुन सदनिका मिळणकरीता सवलत देण्यात येत होती.

दि. 18 मार्च 2013 च्या शासन निर्णयामध्ये पदम्
पुरस्कार,ऑलिम्पीक,एशियन व राष्ट्रकुल स्पर्धेमधील पदक विजेत्यांना सदर योजनेमधुन सदनिका मिळणेसाठी पात्र ठरविण्याबाबतची तरतुद करणेत आलेली आहे.

16. <u>इ 11 वी प्रवेशासाठी खेळाडूंना 3 टक्के आरक्षण</u>

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्र.एचएससी-1707/(222/07)/उमाशि-1,
दि.26 जून 2008, अन्वये भारतीय शालेय खेळ महासंघ पुरस्कृत विभागिय क्रीडा स्पर्धेत पदक विजेत्या खेळाडूनां, राज्य -राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत सहभागी झालेल्या खेळाडूंना तसेच एकविध खेळांच्या मान्यता प्राप्त संघटनेच्या राज्यस्तर अजिंक्यपद स्पर्धेतील पदक विजेत्या खेळाडूनां व राष्ट्रीय स्पर्धेत सहभागी झालेल्या खेळाडूनां इयत्ता 11 वी प्रवेशासाठी 5 टक्के जागा राखून ठेवण्याबाबत शासनाने मान्यता दिलेली आहे.

17. <u>अत्त्युच्य गुणवत्ताधारक खेळाडूंना शासकीय, निमशासकीय व इतर क्षेत्रात नोकरीसाठी आरक्षण</u>

खेळाडूंना नोकरीमध्ये आरक्षण असावे याकरीता शासनाने ऐतिहासीक निर्णय घेतला आहे. राज्य, राष्ट्रीय, आतंरराष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत प्राविण्य प्राप्त करणा-या खेळाडूंना शासन सेवेत 5 टक्के आरक्षण ठेवण्यात आले आहे.

शासनाच्या विविध विभागात, शासनाच्या मालकीच्या व नियंत्रणाखाली असलेल्या महामंडळात, स्थनिक प्राधिकरणात व विविध स्वरुपात शासकीय सवलती प्राप्त केलेल्या संस्थांमध्ये राज्यातील अत्त्युच्य गुणवत्ताप्राप्त खेळाडूंसाठी नोक-यांमध्ये आरक्षण ठेवण्याचा निर्णय, शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा

विभाग, क्र.राक्रीधो-2002/प्र.क्र.68/ क्रीयुसे-2, दि.30एप्रिल, 2005, 21 जून, 2006 व दि.18 नोव्हेंबर, 2006 अन्वये घेतला आहे.

खेळाडूंना शासकीय/निमशासकीय सेवेत थेट नियुक्ती देण्याचा राज्य शासनाने महत्वपूर्ण निर्णय घेतला असून "अ" संवर्गासाठी ऑलिम्पिक, आशियाई, जागतिक अजिंक्यपद स्पर्धा, राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धा तसेच "ब" संवर्गा साठी युवा राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धा, आशियाई अजिंक्यपद स्पर्धा, ज्युनि. जागतिक अजिंक्यपद स्पर्धा इत्यादी स्पर्धेतील प्राविण्यधारक खेळाडू हा पात्र राहणार आहे.

शूटींगमध्ये जागतिक विक्रमाची बरोबरी साधणारी कु.तेजस्विनी सावंत, श्री.नवनाथ फरताडे-शुटींग, श्री.अजय लाकरा (हॉकी), श्री.नरसिंग यादव-कुस्ती, श्री. सुहास खामकर-शरीर सौष्ठव, स्नेहल साळूंखे-कब्बडी, राही सरनोबत-शूटींग, सुवर्णा बारटक्के-कबडडी,संदीप तरटे-शूटींग, विजया नर पॉवरलिफटींग, विद्या शिरस-वेटलिफ्टींग, श्रीमती उज्वला माने, वेटलिफ्टींग, या खेळाडूंना राज्य शासनाच्या वतीने शासकीय सेवेत थेट नियुक्ती देण्यात आली आहे. अभिलाषा म्हात्रे-कबडडी, श्री. जगन्नाथ लकडे, ॲथलेटिक्स, तृणाल हेलेगांवकर, सेलिंग, करण रस्तोगी, टेनिस, ममता प्रभू-टेबल टेनिस, प्राजक्ता सावंत-बॅडमिन्टंन हे राज्य शासनाच्या वतीने शासकीय सेवेत थेट नियुक्ती करीता पात्र ठरले आहेत.

सदर योजनेचा नविन शासन निर्णय दिनांक 1 जुलै 2016 अन्वये झाला आहे.

18.<u>स्व. खाशाबा जाधव चषक कुस्ती व छ. शिवाजी चषक कबड्डी, भाई नेरुरकर खो-,खो स्पर्धा, व्हॉलीबॉल चषक स्पर्धा :</u>

महाराष्ट्राची क्रीडा संस्कृती जोपासण्यासाठी व वाढ होण्यासाठी विविध खेळाच्या माध्यमातून युवा पिढीला खेळाकडे आकृष्ट करणे व त्यांच्यातील क्रीडा गुणांना वाव देण्यासाठी स्व. खाशाबा जाधव चषक कुस्ती स्पर्धा, छ. शिवाजी चषक कबड्डी स्पर्धांचे तसेच भाई नेरुरकर खो-खो स्पर्धांचे आयोजन करण्यात येते. यामध्ये आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या खेळाडू बरोबर खेळण्याची संधी तसेच जवळून कौशल्य पाहण्याची संधी राज्यातील खेळाडूंना मिळत आहे. सदर प्रत्येक स्पर्धेकरीता शसना मार्फत रु. 50.00 लक्ष इतका निधी वितरीत केला जातो.

19.<u>राज्याचे युवा धोरण 2012</u>

देशाचे युवा धोरण सन 2003 मध्ये जाहिर करण्यात आले आहे. राज्यातील 13 ते 35 वयोगटातील युवा लोकसंख्येचा विचार करता देशाच्या युवा धोरणाच्या अनुषंगाने राज्याचे स्वतंत्र युवा धोरण तयार झाल्यास त्याव्दारे युवा कल्याणाच्या विविध योजना राबविणे शक्य होणार आहे. या पार्श्वभूमीवर एकंदरीतच राज्याच्या युवक कल्याण क्षेत्राचा आढावा घेऊन नवीन युवा धोरण ठरविण्याकरीता मा. मंत्री (क्रीडा व युवककल्याण) अध्यक्ष व मा. राज्यमंत्री, क्रीडा व युवक कल्याण यांच्या उपाध्यक्षतेखाली समिती नियुक्त करण्याचा निर्णय शासनाने दिनांक 20 फेब्रुवारी 2010 च्या शासन निर्णयान्वये घेतला आहे. या समितीत 29 सदस्यांचां अंतर्भाव होता.

देशाचे युवा धोरण 2003 व त्यानतंर युवककल्याण क्षेत्रात झालेले विविध बदल विचारात घेऊन राज्याचे नवीन युवा धोरण ठरविण्याकरीता सहाय्यभूत होतील अशा सर्वकर्ष शिफारशी करणे अशी या समितीची कार्यकक्षा होती.

दि. 14 जुन 2012 रोजी महाराष्ट्र राज्याचे युवा धोरण-2012 जाहीर झाले असुन, शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला. त्या अनुषांगीक 6 योजनांचे शासन निर्णय प्राप्त झाले असून, त्या योजना खालील प्रमाणे आहेत.

अ. युवा वसतीगृहाची स्थापना -

राज्याचे युवा धोरण-2012 अंतर्गत राज्यातील युवांना विविध उपक्रमामध्ये सहभागी होत असताना निवास ही समस्या न राहता त्यांना वसतीगृहे आधार देणारे ठिकाण असणे आवश्यक आहे. वसतीगृहाची सुविधा उपलब्ध झाल्यास युवा त्यांच्या कार्यावर लक्ष केंद्रित करुन प्रगतीच्या संधीचा योग्य फायदा घेतील या उद्देशाने शासन निर्णय शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्र.युकयो.2012/प्र.क्र.66/क्रीयुसे-3 दिनांक 28 एप्रिल, 2014 अन्वये राज्यात सहा महसुल विभागाच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणी रु.4.00 कोटी अनुदानाच्या मयादेत 100 युवक, युवतीच्या निवास व्यवस्थेसाठी युवा वसतिगृह उभारण्यात येणार आहेत.

ब. युवा महोत्सवाचे आयोजन -

राज्याचे युवा धोरण 2012 अंतर्गत राज्याची संस्कृती व परंपरा जतन करण्यासाठी तसेच राष्ट्रीय एकात्मता व युवकांच्या अंगी असलेल्या सुप्त गुणांना वाव देण्यासाठी राज्यातील 13 ते 35 वयोगटातील युवकांसाठी शासन निर्णय शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्र.युकयो-20112/प्र.क्र.67/क्रीयुसे-3 दि.6 जानेवारी, 2014 अन्वये जिल्हा, विभाग व राज्यस्तरावर युवा महोत्सवाचे आयोजन करण्यात येणार आहे. यामध्ये युवा महोत्सवामध्ये लोकनृत्य, लोकगीत, एकांकिका (इंग्रजी व हिंदी) शास्त्रीय गायन (हिंदुस्थानी),शास्त्रीय नृत्य,सितार,बासरी, तबला, विणा,मृदूंग, हार्मोनियम, मिटार, मणीपुरी नृत्य, ओडिसी नृत्य, भरतनाटयम, कथ्यक, कुचिपुडी नृत्य, व वक्तृत्व या प्रकारच्या स्पर्धात्मक बाबीमध्ये तर राज्याच्या संस्कृतिचे दर्शन घडविणा-या दोन कार्यक्रमाध्ये स्पर्धा घेवून यातील पात्र युवकांना राष्ट्रीय युवा महोत्सवामध्ये राज्याचा प्रतिनिधीक संघ सहभागी करण्यात येणार आहे.

क. युवा नेतृत्व व व्यक्तिमत्व विकास प्रशिक्षण व इतर युवक कल्याणकारी कार्यक्रम -

राज्याचे युवा धोरण-2012 अंतर्गत राज्यातील युवक कल्याण क्षेत्रात परिणामकारक बदल घडवून आणण्याच्या उद्देशाने युवकांना जीवनात ध्येय निश्चित करण्यास मदत करण्यासाठी व ते गाठण्यासाठी प्रेरीत करण्याकरिता युवकांमधील नेतृत्व व व्यक्तिमत्वाचा विकास घडवून आणण्याकरीता त्यांना प्रशिक्षण देण्यासाठी शासन निर्णय शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्र.युकयो.2013/प्र.क्र.8/क्रीयुसे-3 दिनांक 28 एप्रिल, 2014 अन्वये राज्यात प्रतिवर्षी यशदा सारख्या शासकीय संस्था मार्फत 6 शिबीरांचे आयोजन करण्यात येणार आहे. प्रत्येक शिबीरामध्ये राज्यातील 35 जिल्हयातून जिल्हा युवा पुरस्कार प्राप्त केलेल्या एका युवक व युवतीस

पाचारण करण्यात येणार आहे. सदर 70 युवकांना त्यांच्या नेतृत्व गुणांचा व व्यक्तिमत्वाचा विकास घडवून आणणेसाठी 15 दिवसांच्या निवासी प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात येणार आहे.

ड. राज्य युवा विकास निधीस अनुदान -

राज्याचे युवा धोरण 2012 अंतर्गत युवकांना व युवा क्षेत्रात काम करणा-या संस्थांना युवक कल्याण विषयक उपक्रमांना सहाय्यक करणेसाठी शासन निर्णय शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्र.युकयो.2013/प्र.क्र.66/क्रीयुसे-1 दि.19 डिसेंबर 2013 अन्वये राज्य युवा विकास निधी ची स्थापना केलेली आहे. यामधून राज्यातील युवक, युवती व संस्थांना युवा कल्याणकारी उपक्रम, युवक कल्याण क्षेत्रात संशोधन, युवकांना शिष्यवृत्ती/फेलोशिप, युवांच्या सक्षमीकरणाकरीता उपक्रम, युवा विकाससंबंधी साहित्य निर्मिती, युवांच्या समस्या व त्यावरील उपाययोजना शोधण्याकरीता सर्वेक्षण, युवांसाठी चर्चासत्रे, कार्यशाळा, शिबीर, उदद्बोधन वर्ग आयोजित करणे इ.साठी अर्थसहाय्य करण्यात येते.

इ. राज्य युवा प्रशिक्षण केंद्रांची स्थापना -

राज्याचे युवा धोरण-2012 अंतर्गत राज्यातील युवांच्या सक्षमीकरणाकरीता शासन निर्णय शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्र.युकयो.2012/प्र.क्र.63/क्रीयुसे-3 दि.12 नोव्हेंबर,2013 अन्वये राज्य युवा प्रशिक्षण केंद्र शिवछत्रपती क्रीडा संकुल, म्हाळुंगे-बालेवाडी,पुणे येथे सुरु केलेले आहे. हे केंद्र युवांच्या गरजा ओळखून त्या गरजांच्या पुर्ततेकरीता शिका, नेतृत्व करा, व योगदान द्या. या सिध्दांतानुसार कार्यरत रहाणार असून शिक्षण, युवा सक्षमीकरणाकरीता विविध प्रशिक्षण कार्यक्रम, कार्यशाळा, सेमीनार इ.चे आयोजन तसेच सल्ला व सहाय्य या बाबींवर लक्ष केंद्रित करणार आहे. सदर केंद्रामार्फत विविध विषयांचे 10 व 30 दिवसांचे प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम राबविण्यात येतील. केंद्रामार्फत युवक कल्याण क्षेत्रात नवनविन संकल्पना राबविण्याकरीता नियमित संशोधन कार्य करण्यात येईल. संशोधन कार्य करण्याकरीता तज्ञ व्यक्ती/संस्थेस दरवर्षी आर्थिक सहाय्य देण्यात येईल.

फ. युवा पुरस्कार -

राज्याचे युवा धोरण-2012 अंतर्गत राज्यातील व जिल्हयातील युवांनी केलेल्या समाजहिताच्या कार्याचा गौरव व्हावा व युवा विकासाचे कार्य करण्यासाठी त्यांना प्रोत्साहन मिळावे यासाठी शासन निर्णय शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्र.युकयो.2012/प्र.क्र.65/क्रीयुसे-3 दिनांक 12 नोव्हेंबर,2013 अन्वये प्रतिवर्षी जिल्हा व राज्यस्तरावर एक युवक, एक युवती व एका संस्थेस युवा पुरस्कार प्रदान करण्यात येणार आहे. पुरस्काराचे स्वरुप जिल्हास्तरावर युवक व युवतीस रोख रुपये 10,000/- संस्थेस रुपये 50,000/- तसेच गौरवपत्र, सन्मानचिन्ह असे असेल तर पुरस्काराचे स्वरुप राज्यस्तरावर युवक व युवतीस रोख रुपये.50,000/- संस्थेस रुपये 1,00,000/- तसेच गौरव पत्र, सन्मानचिन्ह असे असणार आहे.

20. राज्याचे क्रीडा धोरण 2011

देशात क्रीडा धोरण जाहिर करणारे महाराष्ट्र हे पहिले राज्य आहे. खेळाडू हा केंद्रबिंदू मानून सन 1996 मध्ये सर्वप्रथम क्रीडा धोरण तयार करण्यात आले. या क्रीडा धोरणाचा कालावधी सन 2000 पर्यंत निश्चित करण्यात आला होता.

- सन 1996 मधील क्रीडा धोरणाची फलश्रृती व क्रीडा विकासाची दिशा लक्षात घेऊन नवीन क्रीडा धोरण सन 2001 मध्ये जाहिर करण्यात आले.
- सन 2001 च्या क्रीडा धोरणात '**सर्वांसाठी खेळाव्दारे सद्दढता**' हा केंद्रबिंदू ठरविण्यात आला असून आबालवृध्द नागरिकांमध्ये शारीरिक सुद्दढता आणि याव्दारे आरोग्यसंपन्न कार्यक्षम जीवनाचे महत्व त्यांच्या मनावर बिंबविण्यासाठी आवश्यक ती उपाययोजना या क्रीडा धोरणात सुचविण्यात आली आहे.
- राज्याचे क्रीडा धोरण ठरविण्यासाठी शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग शासन निर्णय क्र. क्र.क्रीडाधो-2006/प्र.क्र.167/06/क्रीयुसे-1, दि.20 फेब्रु. 2010 अन्वये, मा.मंत्री, क्रीडा व युवक कल्याण यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नियुक्त करण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. या समितीत 45 सदस्यांचा अंतर्भाव होता.

क्रीडा धोरणांमधिल 58 महत्वपूर्ण शिफारसी केलेल्या आहेत. दि.20 एप्रिल,12 रोजी शासनाने क्रीडा धोरण 2012 मान्यता दिलेली होती.

- दि. 14 जुन 2012 रोजी महाराष्ट्र राज्याचे क्रीडा धोरण 2012 जाहीर झाले असून शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला. त्या अनुषांगीक 8 योजनांचे शासन निर्णय प्राप्त झाले असून ते खालील प्रमाणे आहेत.

1. राज्यातील आंतरराष्ट्रीय पदक प्राप्त खेळाडू व त्यांचे क्रीडा मार्गदर्शक यांना रोख बक्षिस देवून गौरविण्याची योजना.

राज्याचे क्रीडा धोरण 2012 च्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो -2012/ प्र. क्र.158/ 12 / क्रीयुसे-2, दिनांक 5 फेब्रुवारी, 2014 अन्वये राज्यातील आंतरराष्ट्रीय पदक प्राप्त खेळाडू व त्यांचे क्रीडा मार्गदर्शक यांना रोख बक्षिस देवून गौरविण्याची योजना कार्यन्वित करण्यास शासनाने मान्यता व मंजूरी दिलेली आहे. महाराष्ट्रात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर पदक प्राप्त करणा-या खेळाडूंना तसेच त्यांचे क्रीडा मार्गदर्शक / प्रशिक्षक यांना रोख पारिताषिके देवून गौरव करण्याबाबत राज्यातील उल्लेखनिय कामगिरी करणा-या खेळाडूंना राज्य शासनातर्फे यापुर्वी वेळो-वेळी रोख पारितोषिके देवून गौरविण्यात आलेले आहे.

तसेच राज्यातील आंतरराष्ट्रीय स्तरावर उल्लेखनिय कामगिरी करुन राज्याचे नाव उज्वल केलेल्या राज्यातील खेळाडूंना व त्यांच्या र्मादर्शक / प्रशिक्षकांना, आलिंम्पिक, विश्व अजिंक्यपद, एशियनगेम्स, राष्ट्रकुल, युवा राष्ट्रकुल, एशियन चॅम्पियनशीप, युथ ऑलिम्पिक / ज्युनियर एशियन / विश्व, अजिंक्यपद स्पर्धा / शालेय आशियाई स्पर्धा, पॅरा आलिम्पिक स्पर्धा व पॅरा एशियन स्पर्धा या स्पर्धा करीता रोख रकमेचे पारितोषीक देवून गौरविण्यात येते.

2. तालिम कुस्ती केंद्राचा विकास करण्याबाबत-

राज्याचे क्रीडा धोरण 2012 च्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो -2012/प्र. क्र.244 /12/क्रीयुसे – 1, दिनांक 1 मार्च, 2014 अन्वये तालिम कुस्ती केंद्राचा विकास करण्याबाबत ही योजना कार्यन्वित करण्यास शासनाने मान्यता व मंजूरी दिलेली आहे.

महाराष्ट्रात कुस्ती कलेची परंपरा जोपासण्यासाठी तालिम व आखाड्यांचे योगदान महत्त्वाचे आहे. कुस्तीच्या तंत्रात झालेले बदल लक्षात घेऊन आखाडा / तालमीचे आधुनिकीकरण करणे गरजेचे असल्याची भावना राज्यातील कुस्ती पटूंनी वेळोवेळी व्यक्त केली आहे. जुन्या तालमींची दुरुस्ती / नुतनीकरण करण्यास अंदाजित खर्चाच्या 75 टक्के किंवा कमाल रुपये 7.00 लक्ष या पैकी जी कमी असेल इतके अर्थसहाय्य 75.25 (शासन व संस्था) या प्रमाणात अनुदान स्वरुपात एकरकमी देण्यात येईल, असे प्रस्तावित आहे.

3. **क्रीडा शिक्षकांसाठी प्रशिक्षण शिबिरांचे आयोजन**

राज्यात क्रीडा संस्कृतीचे संवर्धन,प्रचार,प्रसार व जोपासना करण्यासाठी पोषक वातावरण असणे आवश्यक आहे. याच भूमिकेतून राज्याचे क्रीडा धोरण 2012 घोषित करण्यात आलेले आहे. या क्रीडा धोरणातील मुद्दा क्र 6 (5) नुसार खेळामधील बदललेले अधुनिक तंत्रज्ञान, प्रशिक्षणाच्या पध्दती, नवीन खेळ, खेळांची शास्त्रोक्त माहिती वेळोवेळी शिक्षकांना होणे आवश्यक आहे. तालूका,जिल्हा,विभाग व राज्यस्तरावर क्रीडा शिक्षकांच्या ज्ञानात भर पडावी व वेळोवेळी क्रीडा क्षेत्रात होणारे बदल अवगत होण्यासाठी राज्यातील शालेय शिक्षण विद्यार्थ्यांना योग्य क्रीडा प्रशिक्षण मिळण्यासाठी क्रीडा शिक्षकांचे अद्यायावत प्रशिक्षण असणे आवश्यक आहे. या करीता प्रति वर्षी 10 दिवसांचे राज्यस्तरावर मास्टर्स ट्रेनर व जिल्हास्तरीय शिक्षकांसाठी प्रशिक्षण शिबिरांचे आयोजन करण्यासाठी अद्यावत क्रीडा धोरण सन 2012 तयार करण्यात येऊन त्याच्या अंमलबजावणी साठी शासन निर्णय क्र. क्रीडाधो-2012/प्र.क्र.250/12/क्रीयुसे-2, दि. 28/04/2014 चा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे.

4.राज्यस्तरावर क्रीडा प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन

राज्यात क्रीडा संस्कृतीचे संवर्धन,प्रचार,प्रसार व जोपासना करण्यासाठी व प्रतिभावंत खेळाडू तयार करण्यायसाठी शासन अनेक वर्षापासून प्रयत्नशील आहे. सन 1996 मध्ये राज्याचे स्वतंत्र क्रीडा धोरण जाहीर करण्यात आले. त्यानंतर सन 2001 मध्ये सुधारीत धोरण निश्चित करण्यात आले त्याचा परिणाम म्हणजे महाराष्ट्राचे क्रीडा क्षेत्रात नावलौकीक झाले. दरम्यानच्या काळात क्रीडा क्षेत्रात झालेले बदल लक्षात घेऊन व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर पदक विजेते खेळाडू तयार होण्यासाठी अद्यावत क्रीडा धोरण सन 2012 तयार करण्यात येऊन त्याच्या आंमलबजावणी साठी शासन निर्णय क्र. क्रीडाधो-2012/प्र.क्र.231/क्रीयूसे-1, दि.13/02/2014 चा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला. या शासन निर्णयन्वये पुरुष व महिला गटातील संबधित अधिकृत संघटनेचे खेळाडू तसेच शालेय 17 व 19 या वयोगटातील मुले व मुली खेळाडूंना सहभागी करुन घेण्यात येणार आहे.

5. **राज्यातील क्रीडा सुविधांचे सर्वेक्षण करणे**

महाराष्ट्र राज्याचे क्रीडा धोरण - 2012 च्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो-3113/प्र.क्र46/क्रीयुसे-3 दि.26 फेब्रुवारी, 2014 अन्वये, राज्य शासन, स्थानिक स्वराज्य संस्था तसेच खाजगी संस्थामार्फत विकसित करण्यात आलेल्या क्रीडा सुविधांची माहिती संकलित करुन सर्वसामान्य जनतेस व खेळांडूंना उपलब्ध व्हावी तसेच जिथे क्रीडा सुविधा उपलब्ध नाहीत, तेथे नव्याने क्रीडा सुविधा उपलब्ध करणे

या उद्देशाने क्रीडा विभागामार्फत सदर सुविधांचे सर्वेक्षण करण्यास शासनाने मान्यता दिली आहे. यामध्ये जिल्हयातील स्थानिक स्वराज्य संस्था, महसूल विभाग, शिक्षण विभाग, खाजगी संस्था यांचे सहकार्याने जिल्हानिहाय उपलब्ध सुविधांची माहिती संकलित करुन त्या माहितीच्या आधारे लोकप्रिय क्रीडा प्रकार, उपलब्ध सुविधा, खेळाडू संख्या, आवश्यकता इत्यादी बाबींचा विचार करुन क्रीडा सुविधा विकसित करण्याकरिता आराखडा तयार करणे.

6. माध्यमिक शाळा व कनिष्ठ महाविदयालयांना खेळांचे प्रचलनासाठी प्रोत्साहनात्मक अनुदान -

क्रीडा धोरण, 2012 च्या मधील शासन निर्णय क्र. राक्रीधो-2012/प्र.क्र.259/क्रीयुसे-1 दि. 26 फेब्रुवारी, 2014 अन्वये तालुका, जिल्हास्तरीय शालेय क्रीडा स्पर्धेत जास्तीत जास्त शाळांच्या मुलां/मुलींचा सहभाग होण्याच्या दृष्टिकोनातून शाळांना प्रोत्साहनात्मक अनुदान मर्यादेत वाढ करण्याचा सुधारित निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

क्रीडा विभागामार्फत तालुका, जिल्हा, विभाग, राज्य व राष्ट्रीय स्तर या क्रमाने शालेय क्रीडा स्पर्धेचे आयोजन करण्यात येते. या योजनेमध्ये जिल्हास्तर 14, 17, 19 वयोगटातील मुले व मुलींच्या जिल्हास्तरीय शालेय क्रीडा स्पर्धेतील खेळ निहाय कामगिरीनुसार गुण प्रदान करण्यात येऊन त्यानुसार प्रथम, व्दितीय व तृतीय क्रमांक दिले जातात. सदर शाळांना प्रोत्साहनात्मक अनुदान अनुक्रमे रु.1.00 लाख, रु.0.75 लाख, 0.50 लाख दिले जातात. त्याचप्रमाणे राष्ट्रीय स्तर शालेय क्रीडा स्पर्धेत जास्तीत जास्त क्रीडा प्रकारात सहभागी होऊन पदक प्राप्त करणा-या राज्यातील सर्वोत्कृष्ट तीन शाळा रु.2.00 लक्ष, आणि आंतरराष्ट्रीय स्तर शालेय आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत सहभागी होऊन प्रथम तीन क्रमांका पर्यत प्राविण्य मिळविणा-या खेळाडू विद्यार्थ्याच्या शाळेस रु.7.00 लाख व 4 ते 10 क्र.पर्यतचे पदक विजेते खेळाडू तयार करणा-या शाळांना रु.3.00 लक्ष. दिले जाणार आहे. याप्रकारे प्राविण्य मिळविणा-या विद्यार्थ्यांच्या शाळांना मंजूर झालेल्या अनुदानातून पुढील बाबींवर खर्च करणे बंधनकारक राहील, उदा. क्रीडांगणाची देखभाल व दुरुस्ती, क्रीडा साहित्याची खरेदी, क्रीडा वाङ्मय पुस्तके, नियतकालिके यांची खरेदी, क्रीडाविषयक ध्वनीचित्रफितीची खरेदी, खेळाडूंचे प्रशिक्षण व प्रशिक्षकांचे मानधन, संबंधित खेळाडूंना गणवेश व रोख पारितोषिक इ.

7. क्रीडा सुविधा निर्माण करण्यासाठी आर्थिक सहाय योजना -

राज्याचे क्रीडा धोरण —2012, च्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र.राक्रीधो-2012/प्र.क्र.260/क्रीयुसे-1 दि.1 मार्च, 2014 अन्वये क्रीडा सुविधा निर्मितीसाठी आर्थिक सहाय्य ही योजना कार्यान्वित करण्यास शासनाने मंजूरी दिलेली आहे.

सदर योजनेअंतर्गत अदयावत क्रीडा सुविधा निर्मिती व क्रीडा साहित्य अनुदान याकरिता खाजगी / शासनाच्या मार्फत चालविण्यात येणा-या व राज्य शासनाच्या संबंधित विभागाने दिलेल्या मान्यताप्राप्त माध्यमिक शाळा, कनिष्ठ महाविदयालय, वरिष्ठ महाविदयालय, कृषी महाविदयालय, तंत्र शिक्षण व वैदयकीय महाविदयालय इत्यादी, स्थानिक स्वराज्य संस्थेमार्फत चालविण्यात येणा-या प्राथमिक / माध्यमिक शाळा, कनिष्ठ महाविदयालय, विविध खेळांच्या विकासासाठी कार्यरत असणा-या सार्वजनिक विश्वस्त अधिनियम 1950 किंवा संस्था नोंदणी अधिनियम -1860 अन्वये पंजीबध्द असतील अशा व्यायाम संस्था, क्रीडा मंडळे, एकविध खेळाच्या क्रीडा संघटना, युवा मंडळे व महिला मंडळे, स्थानिक स्वराज्य संस्था, ग्रामपंचायत,

नगरपरिषद, महानगरपालिका, जिल्हा परिषद, आदिवासी विकास विभागामार्फत चालविण्यात येणा-या आश्रमशाळा, राज्य शासनाच्या वतीने विकसित करण्यात आलेली विभाग, जिल्हा, तालुका व ग्राम क्रीडा संकुले यांना 75 : 25 शासन व संस्था हिस्सा या प्रमाणात अनुदान देण्यात येते.

8. **शैक्षणिक संस्थाना मानधनावर क्रीडा मार्गदर्शक नियुक्तीस मान्यता देणेबाबत.**

राज्याचे क्रीडा धोरण 2012 च्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र. राक्रीधो-2012/प्र.क्र.179/ 12/क्रीयुसे-2,दिनांक 28 एप्रिल 2014 अन्वये शैक्षणिक संस्थानां मानधनावर क्रीडा मार्गदर्शक नियुक्तीस मान्यता देण्याबाबत हि योजना कार्यान्वीत करण्यास शासनाने मंजूरी दिलेली आहे.

शाळांमध्ये क्रीडा संस्कृती रुजविण्यासाठी शाळांच्या नियमित वेळापत्रका व्यतिरिक्त शाळा सुरु होण्यापूर्वी व शाळा सुटल्यानतंर सकाळी व संध्याकाळी तसेच सुटटीच्या कालावधी मध्ये क्रीडा प्रशिक्षण देण्यासाठी मानधन तत्वावर क्रीडा मार्गदर्शकांची नियुक्ती देऊन क्रीडा मार्गदर्शकानां रु.5000/- दरमहा मानधन तत्वावर नियुक्ती देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

9. **आंतरराष्ट्रीय खेळाडूनां प्रशिक्षण, क्रीडा साहित्य, मार्गदर्शकांचे शुल्क इ. आर्थिक मदत करणे.**

राज्याचे क्रीडा धोरण 2012 च्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र. क्रीडाधो-3113/प्र.क्र.29/क्रीयुसे-3, दिनांक 28 एप्रिल 2014 अन्वये अधिकृत आतंरराष्ट्रीय स्पर्धेत सहभागी होण्यासाठी तसेच सहभागी झालेल्या होतकरु खेळाडूनां प्रशिक्षण व इतर बाबींसाठी आर्थिक सहाय्य देण्याबाबत ही योजना कार्यान्वीत करण्यास शासनाने मंजूरी दिलेली आहे.

सदर योजनेतंर्गत अधिकृत आतंरराष्ट्रीय स्पर्धेत सहभागी होण्या-या खेळाडूनां स्पर्धेत सहभागी होण्यासाठी 1.प्रवास खर्च, प्रवेश शुल्क, निवास व भोजन 2. देश विदेशातील स्पर्धापूर्व प्रशिक्षण, प्रशिक्षण उपकरणे, तज्ञ क्रीडा मार्गदर्शकांचे मार्गदर्शन शुल्क, प्रशिक्षण कार्यक्रम शुल्क.3. आधुनिक क्रीडा साहित्य आयात/ खरेदी करणे, गणवेश इ. बाबींचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

10. **क्रीडा शिक्षकानां प्रोत्साहित करण्यासाठी पुरस्कार देणे.**

राज्याचे क्रीडा धोरण 2012 च्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र. क्रीडाधो-3113/प्र.क्र.30/13/ क्रीयुसे-3, दिनांक 28 एप्रिल 2014 अन्वये क्रीडा शिक्षकानां प्रोत्साहित करण्यासाठी पुरस्कार देण्याबाबत ही योजना कार्यान्वीत करण्यास शासनाने मान्यता दिलेली आहे.

सदर योजनेतंर्गत दिनांक 1 जानेवारी ते 31 डिसेंबर या गत तीन वर्षाची कामगिरी विचारात घेण्यात येते. यामध्ये गुणवंत क्रीडा शिक्षकांसाठी एक महिला व एक पुरुष यांचा समावेश असून राज्यस्तरावर 8 विभागांसाठी 12 पुरस्कार दिले जातात. तसेच जिल्हास्तरावर 70 पुरस्कार दिले जातात. यात राज्यस्तर- गौरव, सन्मानचिन्ह व रोख रु.50,000/- जिल्हास्तर- गौरव,सन्मानचिन्ह व रोख रु.10,000/- याप्रमाणे पुरस्कार देण्यात येणार आहे.

11. **शालेय क्रीडा स्पर्धा**

राज्याचे क्रीडा धोरण 2012 च्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र. राक्रीधो-2012/प्र.क्र.182/क्रीयुसे-2, दिनांक 24 डिसेंबर 2014 अन्वये शालेय क्रीडा स्पर्धा आयोजन करण्यास शासनाने मान्यता दिलेली आहे.

सदर योजनेतंर्गत तालुका, जिल्हा, विभाग व राज्यस्तर तसेच भारतीय शालेय खेळ महासंघाव्दारे निवड होणा-या राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धांचे आयोजन करण्यात येणार आहे. यात खेळाडूनां गणवेश,ट्रॅकसूट, हातखर्चा भत्ता, प्रवास खर्च, निवास व भोजन खर्च, अल्पोपहार भत्ता या बाबींचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

- **मिशन लक्षवेध योजना**

  या योजनेंतर्गत जिल्हास्तर, विभागस्तर आणि राज्यस्तर स्पोर्ट्स एक्सेलन्स सेंटर सुरू करणार असून या मध्ये खेळाडूंना अद्यावत क्रीडा प्रशिक्षण दिले जाणार आहे. पुणे येथे राज्यस्तर स्पोर्ट्स एक्सेलेन्स सेंटर होणार असून, महाराष्ट्रातील ८ विभागात विभागीय स्पोर्ट्स एक्सेलेंस सेंटर सुरू होणार आहेत आणि प्रत्येक जिल्ह्यात, जिल्हास्तर स्पोर्ट्स एक्सेलंस सेंटर सुरु करणार आहे. तज्ञ प्रशिक्षक, अद्यावत क्रीडा सुविधा, परदेशी प्रशिक्षक ई सुविधा या योजनेतून उपलब्ध केल्या जाणार आहेत.

महाराष्ट्र राज्याच्या क्रीडा विभागातील विविध माहीती करीता

- जिल्हास्तरीय क्रीडा विकास योजनां च्या महीती करीता खालील लिन्क वर क्लिक केल्यास तुम्हाला तुमच्या जिल्ह्याच्या तालुका क्रीडा अधिकारी,जिल्हा क्रीडा अधिकारी आणि विभागीय उपसंचालक, क्रीडा व युवक सेवा कार्यालयाचा संपर्क व पत्ता मिळेल

https://sports.maharashtra.gov.in/sports_web/

- राज्यस्तर क्रीडा विकास योजनांची माहीती हवी असल्यास खालील लिन्क वर क्लिक करा

http://sports.maharashtra.gov.in

- जिल्हा क्रीडा अधिकारी कार्यालय, जळगांव ची वेबसाईट

http://dsojalgaon.co.in

केंद्र शासन क्रीडा विकास योजना

Ministry of Youth affairs and Sports
Different Sports Development Schemes

- **Schemes of Sports Authority of India (SAI)**
- **Fit India Movement**
- **Sports Talent Search Portal**
- **National Sports Development Fund**
- **High-level committee to address grievances of women sportspersons**
- **Empowered Steering Committee on Sports**
- **National Sports Awards Scheme**
- **Scheme For Assistance To National Sports Federations**
- **Sports & Games for Persons with Disabilities Scheme**
- **Promotion of sports amongst School Students under the Samagra Shiksha Scheme**
- **Target Olympic Podium Scheme**
- **Khelo India**
- **Scheme of Sports Fund for Pension to Meritorious Sportspersons**
- **Scheme of Cash Awards To Medal Winners In International Sports Events And Their Coaches**
- **Scheme of Human Resources Development in Sports**
- **Please click on the link give below to visit**

➢ Ministry of Youth affairs and Sports Department

https://yas.nic.in/sports

➢ Different Schemes click below

https://yas.nic.in/sports/schemes

➢ Scheme of Human Resources Development in Sports

https://yas.nic.in/sports/scheme-human-resources-development-sports-0

(रविंद्र छ. नाईक)
जिल्हा क्रीडा अधिकारी

महाराष्ट्र शासन

क्रीडा व युवकसेवा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

जिल्हा क्रीडा अधिकारी, जळगांव

श्री छत्रपती शिवाजी महाराज जिल्हा क्रीडा संकुल, जळगांव

विविध क्रीडा विकास योजना

(जिल्हास्तर योजना ,राज्यस्तर योजना, केंद्र शासन योजना)

RaviNaikDSO